

Motion till riksdagen

1989/90:Jo907

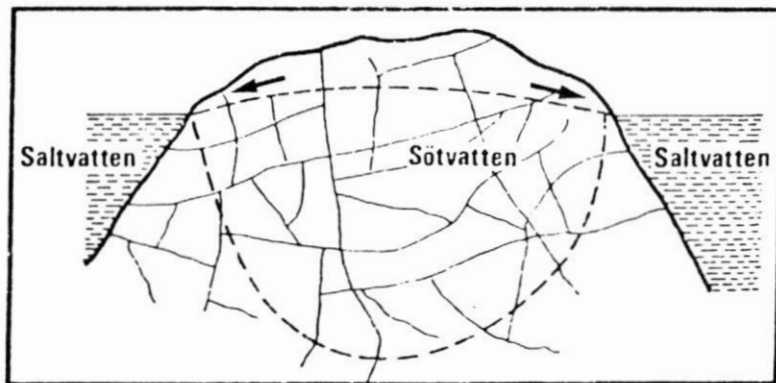
av Lars Ernestam och Anne Wibble

(båda fp)

Saltvatteninträngning i grundvatten

Den fortlöpande utbyggnaden av fritidsbebyggelse vid våra kuster och öar har skapat ett allt större behov av konsumtionsvatten. Detta vattenbehov tas för det mesta ur bergborrade brunnar. Berggrundvattnet är dock en begränsad naturresurs som fylls på med nederbörd under vår och höst. På flera platser vid våra kuster håller man på att förstöra denna naturtillgång p.g.a. för stora vattenuttag. Vid för stora uttag rubbas nämligen tryckförhållandet mellan sött grundvatten och salt havsvatten så att havsvattnet får möjlighet att tränga in i brunnen. Om problemet inte uppmärksammas i tid kan saltvatten sprida sig från brunn till brunn och förstöra hela den tillgängliga sötvattenreservoaren. När saltvatten trängt in i systemet har man helt fördärvat möjligheterna att utvinna dricksvatten ur reservoaren då salt stannar kvar i sprickorna under mycket lång tid (40–50 år), trots att tidigare jämvikt mellan grundvatten och saltvatten återställs.

Nedanstående figur visar ett sötvattenmagasin under en ö omgiven av saltvatten.

För att kunna bedöma riskerna för saltvatteninträngning måste man känna till områdets geologiska uppbyggnad och framför allt berggrundens sprickmönster men även möjligheterna till nybildning av grundvatten och storleken av det sammanlagda grundvattenuttaget.

Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL) anslog våren 1980 forskningsmedel för en översiktlig studie av ovan anförda problemställning. Förundersökningarna visade bland annat att delar av fritidsbebyggelsen på

Vindö, Stockholms län har problem med saltvatteninträngning.

Efterföljande studier har visat att likartade problem föreligger i flera av kommunerna i länet.

På begäran av flera kustkommuner i Stockholms län har därefter ett flertal utredningar utförts i IVL:s regi för att klarlägga grundvattentillgången inom begränsade områden. Resultatet av dessa utredningar har redovisats som en balansberäkning mellan grundvattentillgång och uttag av grundvatten. För några av dessa områden har det syntts nödvändigt att snarast möjligt söka vidtaga åtgärder såsom att genom bättre planering åstadkomma en minskning av den enskilda vattenförbrukningen, så att vidare saltvatteninträngning förhindras.

All denna planering och därmed sammanhängande åtgärder måste emellertid ske på frivillig "solidarisk" basis mellan de enskilda fastighetsägarna, då kommunerna idag har ringa möjligheter att reglera vattenuttagen. Den nya vattenlagen medger nämligen varje enskild fastighetsägare rätten att borra egen brunn och ur denna pumpa grundvatten. I vattenlagen 2 kap. § 2 sägs också "Var och en råder över det vatten som finns inom hans fastighet". Denna rätt medför dock skyldigheter vilket framgår i kap. 2 § 9 genom följande text: "Den som utövar ett vattenföretag eller råder över en vattentillgång enligt 2 § är skyldig att vid allvarlig vattenbrist som orsakas av torka eller annan jämförlig omständighet avstå det vatten som är oundgängligen nödvändigt för den allmänna vattenförsörjningen eller för annat allmänt behov."

Grundvattnet i kustnära områden och på öar är liksom annorstädes en "gratis" naturresurs som skall användas med sparsamhet och som vi inte har råd att förstöra på grund av oförstånd och bristfälliga kunskaper.

I en rapport som tagits fram av länsstyrelsen i Stockholm och finansierats av landstinget redovisar Kungliga tekniska högskolan, institutionen för fastighetsteknik de juridiska aspekterna på kommunernas möjligheter att komma tillrätta med sötvatteninträngningen.

Det framgår av rapporten att flera lagar har anknytning till frågeställningarna, nämligen vattenlagen, hälsoskyddslagen, miljöskyddslagen, plan- och bygglagen, fastighetslagen och anläggningslagen.

Trots att så många lagar är berörda utmynnar slutsatserna i rapporten i att man knappast i någon av lagarna kan finna någon bestämmelse som direkt kan användas för att reglera grundvattenintag i syfte att förhindra saltvatteninträngning.

Det finns dessutom ingen rättspraxis som gäller dessa frågeställningar.

Eftersom saltvatteninträngningen är ett allvarligt miljöproblem borde det rimligaste sättet att komma tillrätta med problemet vara att ändra gällande lagstiftning.

Flera lagar kan vara tillämpningsbara. Konsekvenserna, och vilken av de i motionen redovisade lagarna som skall användas behöver utredas.

Jordbruksutskottet har behandlat en motion med likartat innehåll i betänkandet 1988/89:JoU22 som bl.a. behandlar vissa vattenrättsliga frågor. Utskottet erkänner i sin skrivning i och för sig att problem med saltvatteninträngning föreligger men hänvisar till att problem kan förebyggas genom tillämpning av bestämmelser i PBL. Det är emellertid så att dessa bestämmel-

ser inte är tillräckliga för att få en tillfredsställande lösning av problemen. Samordning mellan lagarna erfordras om staten och inte kommunen har ansvaret för att göra lagstiftningen tillämpningsbar.

Mot. 1989/90
Jo907

Det föreligger sålunda ett behov av att samordna gällande lagstiftning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av gällande lagstiftning i syfte att förhindra saltvatteninträngning i grundvattnet i skärgårdskommunerna.

Stockholm den 16 januari 1990

Lars Ernestam (fp)

Anne Wibble (fp)